

„Mintha kiélesednének az érzékek”

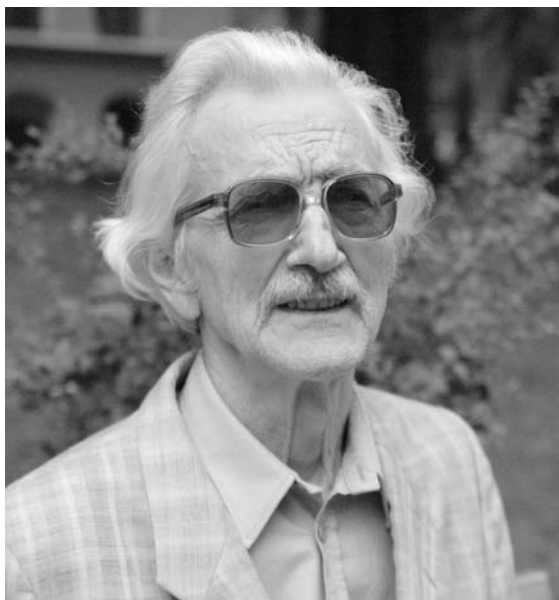
75 ÉVES SIMAI MIHÁLY

Ötvenhat évvel ezelőtt, tizenkilenc évesen jelent meg első verse a Tiszatájban – és augusztus 14-én ünnepli 75. születésnapját Simai Mihály. Ötvenhat évet néhány sorban összegezni reménytelen vállalkozás. Évtizedes pedagóguspálya és majdnem ugyanannyi napilapos újságírói robot után a Kincskereső évtizedei hozták el az alkotói kiteljesedést. Gyermekvers-könyvek, ifjúsági regények, mesék és verseskötetek a költő pályájának mérföldkövei. És az elismerések: a József Attila-díjtól a szűkebb közösség megbecsülését jelző Szegedért Alapítvány fődíjáig.

– *Egyre ritkábban olvasunk verset. A költők hangja belevész a világ mostani hangzavarába. Mit gondolsz a költészet jelenéről-jövőjéről?*

– Persze, hogy a költőt meg-megkísérti a keserűség, a feleslegesség érzése is. Velem is előfordult, s végül mi lett belőle? Ihletforrás, bizony, meg kellett írnom a Mars! poétika! (április tizenegyedikére) című versemet. „Költészet Sohanapja felvirrad” – mondom a kezdősorban, de nem kell mindent elhinni a költőnek: akkor is azt reméltem, dühödten szomorúan, mint most – az a sohanapja soha el nem jön, az emberi lélek teljességéhez éppúgy hozzátartozik a költészet, mint a szerelem vagy a barátság. A költészet a lélek ünnepe. A szabadság végtelene. Csoda és titok. Én, mindennek ellenére és dacára, azok közé tartozom, akik mernek hinni... Néhány sor a Ballada a költészetéről című versemből: „A Semmi-Ágba szemzett Mindenség-Virág – ez a költészet / Halandóba szerelmes angyal / ég-föld közt verdesése / – ez a költészet / Röptében százszor elvérző madár / – ez a költészet / Az én tudatom a te tudatod / minden tudatalatti és a Kollektív Tudat / lehetlent nem ismerő nagy közös / HARANGJÁTÉKA – ez a költészet.” És vannak nekem csodálatos, hűséges versmondóim – Babos Ágnes, Békésiné Fejes Katalin, Beslin Anita, meg Czene Zoltán, aki már tízévesen versenyt nyert egy vidám

versemmel – ők mindig meg tudnak győzni engem, s úgy érzem, a közönséget is – arról, hogy az ének megmarad.

– *Figyelnek a költőre, jelzi ezt az is: 2009-ben te kaptad a Szegedért Alapítvány fődíját.*

– Nagyon nagy öröm volt, csak a József Attila-díjhoz fogható. S persze nem várt – anynyi nagy koponya, híres tudós van Szegeden, akik érdemesek rá, s pont egy költő...! Merész döntés volt, köszönöm az Alapítványnak. Jóleső érzés volt ott állni a reflektorfényben, s hallgatni, ahogy Gregor Jóska gyönyörűen mondja a Fohász című versemet. Volt, aki azt hitte, rosszul vagyok, pedig csak azért tettem a kezem a szívemre, mert meghatódtam. Nekí tisztelegtem ezzel... éreztem, hogy velünk van! Idén is meghatódtam, amikor a betegséggel hősiesen küzdő Olasz Sándor barátom ott állt a fénykörben.

– *Van valami titkos testvériség a festő és a költő között – írod legutóbbi versesköteted beköszöntőjében. Hogyan született ez a különleges kötet?*

– Először jó barátom, a korán elvesztett Veres Mihály képei ihlettek meg, aztán zseniális földim, Schéner Mihály alkotásai inspiráltak. És persze számos klasszikus is. Ezt a lelki rokonságot, titkos testvériséget éreztem Szűcs Árpád, Pataki Ferenc, Olasz Attila képeivel is. Ahogy fényszomjas szemét-bőrét tél után kitarja az ember az áldott sugaraknak, úgy merültem el a lelkeket megérintő festmények színörvényeiben. S ami először csak gyönyörködés volt, végül valóságos szenvedély lett: egy nagy szerelem, több ciklusnyi vers, amikből aztán összeállt ez a Titkos testvériség című könyv: festők képlátomásai mellett az én versmeditációim sorakoznak benne. A fény- és színélményeket versbe emelve nem a képek titkát akartam megfejteni, inkább a sajátomat, a tulajdonképp valamennyiünkét: a látás-látomás csodáit, a titkokból szótt emberi lélek színképét, a Lét fénybeemelésének reményét kerestem tükrökben. Egyszer-egyszer baráti körben tréfásan úgy is emlegetem ezt a könyvem, mint a XXI. század legnagyobb képrablását: megvenni a festményeket nincs pénzem, s így mégis 79 gyönyörű kép birtokosa lettem!

– *Előző köteteidben is – jel/ölhetetlen jel/ölhető (2003), Az eltévedt világítótorony (2005) – erős volt a metafizikai vonulat, de mintha a Titkos testvériségben, s a mostanában publikált verseidben még inkább kiteljesedett volna.*

– Nyugdíjas korban az ember át-átpillant a létezés túloldalára, s ha még valami művészi tehetséggel is meg van áldva vagy verve, csak még inkább izgatja: mi várja ott? Folytatódik-e és hogyan ez az élet nevű misztériumjáték, milyen erők húzzák össze a függőnyt vagy hagynak rajta résnyi betekintést? A lélek keres valami fogódzót, valami odaátról át-szűrődő fénysugarat. Ilyen sugár lehet a szépség is: „nem tudtam akkor még, hogy minden szép csak / a Legszebb Szép felé mutató jelpép” – mondja a festő a Csontváry-capriccio című versemben. Hamvas Béla léttöbblet-elmélete szerint a művészetnek nem annak megalkotására kell törekednie, ami az ember vagy ami az élet, ami a természet, feladata annak megalkotása, ami az ember fölött van, ami az életnél magasabb és a természetnél több. Ezáltal emelkedik túl a mű a dimenzióhatárokon, így avat be a szakrális szférákba. A transzcendenssel való találkozásaim részint kora gyermekkori, részint művészi, meditációs és álom-élményekből nőttek ki. Az álom olykor előrevetít dolgokat, nem könnyű kitapintani a jelképrendszerét. Mit jelent például az a sugárzó kisgyermekalak, akivel több-

ször is álmodtam, s mit az ólalkodó tigris, ami a napokban riogatott? Ebben a misztérium-játékban oly sok a tanulnivaló, s riadtan kérdezem magamtól, Istentől, angyaloktól: ha ennyi év kevés volt rá, mikor, mit, hogyan kellett volna csinálni?

– *Úgy érzed, kevés az időd?*

– Az emberélet drámai műfaj, és dráma csak drámaian tud végződni. Ezt jól tudom, annak dacára, hogy optimista az alaptermészetem, néha már túlzásig az, de tulajdonképp jól jártam vele ebben a XX. századi világabszurdításban, ami aztán sajnos átzúdult ide, a XXI. századba is. A túléléshez bizony szükség volt és van rá, e nélkül biztos, hogy például fiam szörnyű balesetéből nem tudtam volna lelkileg kigyógyulni, csak így, hogy vele együtt még mindig várjuk a csodát. Van az öregedésben valami nagy önellentmondás is, hallásom romlik, zöld hályog a szememen, és mégis, mintha kiélesednének az érzékek, annyira igyekeznek minden szépséget befogadni, mohón fölinni, magukba szívni. Idén minden eddiginél szebb volt a kertünkben a tavasz, sokat gyönyörködtem a növekvő kis növénykéiben, Veronika színpompás virágaiban, Mátrából hozott erdei fenyőink vidámszöld új hajtásaiban. Mintha mindennek fölfokozódott volna a jelentése, gazdagodott az újjászülető életek szimbolikája. Kár, hogy az eddigi látens elmúlástudat is kihajt az emberben. Emlekeztet: una ex illis ultima. Egyik virágfakadás, egyik mosoly, egyik lépés, egyik ölelés, egyik verssor, egyik óra, egyik perc... egyszer... majd... bizony, egyszer egyikük az utolsó lesz... S ettől minden, együtt és külön is, felértékelődik. Addig-addig motoszkált ez bennem, amíg megszületett a Ballada a költő utolsó szerelméről című vers – mert hát mibe is kapaszkodhat a költő, mint a saját gyönyörű, csodálatos szerelmébe, az anyanyelvbe...

Hiszek az anyanyelv hatalmában, teremtő erejében, hiszek a szómágiában is. Abban, hogy amikor jót kívánok valakinek, áldást kérek rá – akkor ez a kérés-kívánság-rezgés hatóerőt képvisel, s ha versben mondom, hatványozottat. S ez most megint a transzcendenciához vezet át. A kvantumfizika térfelére. Kvantumszinten a világot nem különféle tárgyak, hanem rezgő energia-mezőik alkotják. A kvantumok világában minden mindennel összefügg, a legkisebb hatás is tovagyűrűzik, s a mező egészét érinti. Minden szó, minden gondolat, az agy 20 milliárd idegsejtjének minden rezdülése hatást és visszahatást vált ki. Élni tulajdonképpen óriási felelősség. Hadd tegyem még hozzá, velemkorú barátaimra gondolva, a jó hírt: megdőlt a korábbi elmélet, bizonyították már, hogy a felnőtt agy is fejlődik, napról napra új agysejtek is keletkeznek. Az ember élete valójában egy tudattágulási folyamat. Kedvenc meditációs gyakorlatom a tudatomat szoba-nagyságúra, ház-, város-, ország-, majd Föld-Anya-méretűre tágítani, hogy aztán naprendszeren, galaxison át továbbnőve megmerüljek a kozmosz végtelenjében. A keletiek szerint a szívünk mélyén rejlő tér semmivel sem kisebb, mint a külső, napokkal, bolygókkal, galaxisfürtökkel telezsórt végtelenség. Sőt, ezek a terek valamiképp megfelelői, tükörképei, ikertestvérei egymásnak. Ilyenkor lehetetlen nem érezni, hogy bár véges anyagi teste van, lelke révén mennyire végtelenre van hangolva az ember.

– *Közérzeted? Vagy inkább így kérdezném: köz – érzeted?*

– Egy töredékemben arról irok: káosz van a világban, káosz a dolgozószobámban, káosz van testemben-lelkemben is, legszívesebben visszavonulnék, belevesznék valami hatalmas erdőszélgébe. A test elmúlásjelzései elől azonban nem lehet elmenekülni, hát egyelőre birkózunk egymással, legfeljebb régi verssorommal vizsgálatom magam: „én egyre több

leszek, ő egyre kevesebb”. A lélek még összetartja azt, ami szétkívánczik, de a léleknek is egyre nagyobb a gondja: mivel veszti el, s mivel mentheti magát. Szédületes iramban robbog el mellettem a világ: „mélyebben harapni a XXI. századba!”, s én a leálló sávban tétovázok: Hová? Ugyan howá?!

Természeti katasztrófákon edződni új meg új katasztrófákra? Szembesülni az Idők Jeleivel? Elhinni, hogy csak a klímaváltozás... csak a gazdasági káosz... és a lelkek elsivárosodásához mindennek semmi köze? Reisinger János szavaival élve, „Földünk fiaért fáj” a lelke. Vigasztal a próbatételben, hogy mi, magyarok az árvíz-katasztrófa során jól vizsgáztunk együttérzésből, segítőkész összetartozásból. S ha már itt tartunk: egy végtelenül fájó bukás – 2004. december 5. – után végre szellemi-lelki nemzetegyesítésből is letettük az ostobán és gonoszul elhalasztott vizsgánkat! Annak idején a Palackposta a Káprázatszigetekre című versem így fejeztem be: „hallásotok ha volna hallomás helyett/ most hallva hallanátok, hogy zokog/ a mélységben az eltaszított EGYSÉG/ a Haza, akit kitagadtatok!” Talán itthon kevesen tudják, hány mélyen megrázó vers született az elszakított területeken, szomorú, kemény, kiábrándult versek – egyik legjobból hadd idézzem a refrént: „Ne féljete, nem megyünk haza!”

Visszatérve még a jelekre – Nelson admirális fél szemére vak volt, s mikor nem akarta meglátni a főparancsnoki zászlójelzést, a vak szemé elé tartotta a távcsövet, így nyert csatát. Most az emberiség nem teheti ezt, nem hagyhatjuk figyelmen kívül a bizony sokasodó jeleket!

– *Nemcsak Kincskeresős korodban, később is segítetted a fiatal tehetségeket. Ma is így van?*

– Van egy ifjú költőbarátom, gimnazista kora óta unokámként szeretem, a Tiszatájban is én mutattam be. Aztán a szegedi egyetemről elment Pestre. A Szőkevény című vers őt idézi. Egy rossz pillanatában alkoholra bevett egy csomó gyógyszert. Túlélte. Hogy mi lesz ezután? Reménykedem, közös barátainkkal együtt – visszavárjuk Szegedre! Egyébként mindig örömmel figyelem a Tiszatáj új fölfedezettjeit. Lázár Bence András nemrég jelentkezett első, de máris érett költőre valló szép kötetével. Tőle különösen sokat várok. Könyvének címe: A teraszról nézni végig. A Parnasszus adta ki – nomen est omen!

– *A félszárnyú tündérek völgye – zenés játék gyerekeknek és felnőtteknek – olvastam májusban egy plakáton. Ez a történeted elég sok változatban volt jelen; itt, Szegeden egyszer már bemutatták.*

– Igen, a színházban, Sándor János kiváló rendezésében, 1986-ban. De még előbb rádiójátékként is eljátszották, később pedig könyv alakban is megjelent. Most a Szegedi Egyetemi Színház invenciózus fiatal rendezője, Czene Zoltán állította színpadra, sikerrel játszották a Pincészínházban. Czene Zoltán sok új szellemes fordulatot is kitalált hozzá, de ami még fontosabb, megérezte az egész darab rendkívüli aktualitásán túl a transzcendens lényegét is. Számomra külön élmény és meglepetés volt, hogy a verseimből – s nem csak a gyerekeknek szólókból – jó néhányat beemelt dalbetétnek, s ezek Geltz Péter zenéjével igen jól illeszkedtek a mesejátékba.

– *Min dolgozol mostanában, mi van a fiókban?*

– Nagyjából összeállt egy válogatott verskötet, kaptam is rá támogatást a várostól, de mert nem eleget, valószínűleg csúszik egy évet. *Legenda* címmel nemrég írtam egy kisprózát – egy gyermekről, ki a háborún s romlásán úgy halad keresztül, hogy sértetlen marad, sőt, jóvá is tesz néhány dolgot. Nem tudom még, lesz-e folytatása, de ha végre nekifogok az önéletrajzi regényemnek, alighanem ez lesz a kezdő darabja.

Hollósi Zsolt

